

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра правових природоохоронних дисциплін

07-05-76М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної роботи
з навчальної дисципліни **«Екологічне право»**
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня
за освітньо-професійною програмою «Право»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННП
Протокол № 1 від 02.09.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Екологічне право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Швець О.М. – Рівне : НУВГП, 2024. – 35 с.

Укладач: Швець О. М., к.ю.н., доцент кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Швець О. М., к.ю.н, в.о. завідувача кафедри правових природоохоронних дисциплін

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 «Право» к.ю.н., професор Міщук І. В.

Попередня версія методичних вказівок 07-05-66М

© О. М Швець., 2024

© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Опис навчальної дисципліни та її структура	5
1.1 Опис навчальної дисципліни	5
1.2 Тематика практичних занять, оцінювання та особливості підготовки	6
1.3 Критерії та шкала оцінювання	8
2. Плани практичних занять	11
3. Самостійна робота студентів	26
4. Індивідуальне науково-дослідне завдання	27
5. Рекомендована література	30
6. Інформаційні ресурси	31

Передмова

Предметом вивчення дисципліни «Екологічне право» є формування у майбутніх юристів компетентностей щодо:

- використання природоохоронного законодавства в юридичній практиці;
- правового забезпечення екологічної безпеки та оцінки впливу на довкілля;
- здійснення заходів контролю за використанням та охороною компонентів навколишнього природного середовища;
- фіксації фактів порушення норм екологічного законодавства та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності;
- формування навиків вирішення спорів з питань використання компонентів навколишнього природного середовища;

Екологічне право має важливе значення в суспільному житті України. Його актуальність особливо зростає з огляду на євроінтеграційні процеси в Україні. Кожна особа, кожна громада, кожен товаровиробник має будувати свою діяльність із врахуванням впливу на навколишнє природне середовище. Роль юристів у цьому процесі полягає в наданні консультативних послуг та здійсненні контролю за екологічною складовою діяльності суб'єктів права.

При вивченні навчальної дисципліни «Екологічне право» використовуються та розширюються компетентності, які набуваються здобувачами при вивченні дисциплін «Екологія», «Теорія держави та права», «Конституційне право України».

Окрім того, навчальна дисципліна «Екологічне право» дає окремі компетентності, що необхідні для вивчення студентами навчальної дисципліни «Земельне та аграрне право».

1. Опис навчальної дисципліни та її структура

1.1 Опис навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Екологічне право» є забезпечення оволодіння студентами нормативно-правовою базою щодо охорони навколишнього природного середовища, а також особливостями використання природних ресурсів.

Основними завданнями навчальної дисципліни є: формування у студентів вміння володіти екологічним законодавством та ефективно застосовувати відповідні правові норми у процесі професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студентів повинні сформуватися такі **компетентності**:

ІК – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

ЗК2 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3 – знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК15 – прагнення до збереження навколишнього середовища.

СК3 – цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК8 – здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК9 – здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.

СК10 – здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК12 – здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК16 – здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

СК19 – здатність до адаптації у професійному середовищі, вміння вирішувати складні професійні задачі, застосовуючи сучасні інформаційні технології.

СК20 – здатність до орієнтації у правових природоохоронних напрямках.

Програмні результати навчання:

РН3 – проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН5 – давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН6 – оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН21 – готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

РН22 – надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

РН23 – застосовувати у професійній діяльності нормативно-правову базу захисту навколишнього середовища, особистості.

1.2 Тематика практичних занять, оцінювання та особливості підготовки

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна	Оцінка, балів денна/заочна
<i>Змістовий модуль I.</i>		<i>6/4</i>	<i>42</i>
1	Державне управління в галузі охорони	2/1	7

	навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів.		
2	Екологічні права та обов'язки громадян.	2/1	8
3	Правовий режим використання природних ресурсів та територій.	2/2	7
5	Модульний контроль №1		20
Змістовий модуль 2		6/4	58
4	Правове забезпечення екологічної безпеки.	2/1	6
6	Правове забезпечення оцінки впливу на довкілля.	1/1	6
7	Контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища.	1/1	6
8	Екологічні правопорушення. Юридична відповідальність.	2/1	8
9	Модульний контроль №2		20
10	Індивідуальне науково-		12

	дослідне завдання		
	ВСЬОГО	12	100

Підготовка здобувачів освіти до практичного заняття передбачає:

- опрацювання лекційного матеріалу за темою заняття;
- аналіз нормативно-правових актів за темою заняття;
- опрацювання літературних (та/або наукових) джерел (за рекомендацією викладача).

Здобувачі можуть отримати додаткові бали до поточної успішності навчальної дисципліни за участь у наукових конференціях, круглих столах, написання наукових тез, статей, рефератів дослідницького характеру за темою навчальної дисципліни. Тему дослідницької роботи студенти можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем.

1.3 Критерії та шкала оцінювання

Рівень освоєння здобувачами освіти матеріалу навчальної дисципліни оцінюється модульними контролями і виконанням практичних робіт.

Розподіл балів визначається Положенням про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень:

- 60 балів – за вчасне та якісне виконання практичних занять, що становить поточну (практичну) складову його оцінки;
- 20 балів – поточний модульний контроль МК1;
- 20 балів – поточний модульний контроль МК2.

Усього 100 балів.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача при оцінюванні поточних результатів успішності з навчальної дисципліни «Екологічне право» є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених силябусом дисципліни;

- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни;

- вміння аналізувати явища, що вивчаються у їх взаємозв'язку і розвитку;

- характер відповідей на поставленні питання (повнота, чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);

- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;

- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Система модульного контролю передбачає триступеневу оцінку знань студентів:

- достатній - перевіряє знання основних понять і положень (містить питання з однією правильною відповіддю з п'яти запропонованих)

- вище достатнього рівня складності - вимагає глибокого розуміння матеріалу та вміння встановлювати зв'язки між різними його аспектами (питання з двома правильними відповідями з п'яти запропонованих);

- високий рівень складності оцінює здатність застосовувати теоретичні знання на практиці та вирішувати складні завдання – практичне завдання.

Розподіл кількості питань модульного контролю в білеті:

- завдання достатнього рівня складності – 18 тестових запитань (оцінка одного завдання 0,8 бала);

- завдання вище достатнього рівня складності – 3 тестових запитання (оцінка одного завдання 1 бал);

- завдання високого рівня складності – 2 практичних завдання (оцінка одного завдання 1,3 бала).

Загальний час на виконання модульного контролю – 35 хв.

Оцінювання виконаних здобувачами завдань проводиться за такими критеріями:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки теоретичного та нормативного характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у методиці або у застосуванні норм права;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Передбачено зарахування додаткових балів за виконання і висвітлення науково-прикладних досліджень, наданні конкретних пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів за всіма видами робіт не може перевищувати 100 балів.

У випадку незгоди отриманої кількості балів можливе подання апеляційної скарги з обов'язковим поясненням мотиву незгоди.

2. Плани практичних занять

Змістовний модуль 1

Практичне заняття №1. Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів.

План

1. Система органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.
2. Принципи, функції та методи екологічного управління.
3. Екологічна політика в Україні.
4. Громадське управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Завдання до теми:

1. Практичне завдання:

Скласти схему підпорядкування державних органів, відповідальних за раціональне використання та охорону природи.

Розробити модель розподілу повноважень між різними рівнями влади в галузі екології.

Визначити ієрархію державних інституцій, що здійснюють управління природними ресурсами.

2. Питання для підготовки до опитування та дискусії:

1) Поясніть, як ви розумієте поняття «державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища».

2) На яких засадах здійснюється державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища?

3) Що є метою державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища?

4) Назвіть органи публічної влади, які мають повноваження у сфері державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

5) Як можна класифікувати органи публічної влади у сфері державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища за територіальним масштабом?

6) Як можна класифікувати органи публічної влади у сфері державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища за характером, напрямками роботи, повноваженнями?

7) Що таке принципи державного екологічного управління?

8) Які принципи державного екологічного управління ви можете назвати?

9) Що таке функції державного екологічного управління?

10) Які функції державного екологічного управління ви можете назвати?

11) Що таке методи державного екологічного управління?

12) Назвіть які ви знаєте методи державного екологічного управління?

13) Що ви розумієте під поняттям «державна екологічна політика»?

14) Що є засадами реалізації державної екологічної політики?

15) Які інструменти реалізації державної екологічної політики ви можете назвати?

Практичне заняття №2. Екологічні права та обов'язки громадян.

План

1. Правові засади визначення екологічних прав та обов'язків громадян.

2. Види екологічних прав громадян та гарантії їх реалізації.

3. Екологічні обов'язки громадян.

Завдання до теми:

1. Вирішити практичний кейс відповідно до індивідуального завдання..

Приклад практичного кейсу:

Група громадян міста Кривий Ріг звернулася до міської державної адміністрації із заявою, в якій висловила стурбованість з приводу стану навколишнього природного середовища в одному з районів міста. Занепокоєння обумовлене наявністю різкого запаху, що схожий на запах горілого сміття, який з'являється в місті щоранку. Окрім того, активісти провели опитування громадян на вулицях міста і встановили той факт, що місцеві мешканці скаржаться на відчуття першіння в горлі, головокружіння, нудоту.

Громадські активісти у своєму зверненні висловили прохання провести дослідження стану атмосферного повітря в місті та оприлюднити дані щодо вмісту в ньому шкідливих речовин, а також провести статистичний аналіз захворювання населення на астматичні і онкологічні захворювання. Крім того, у своєму зверненні активні громадяни заявили про необхідність оприлюднення інформації про підстави та особливості діяльності сміттєпереробного заводу, який розташований неподалік населеного пункту.

На своє звернення міські активісти отримали відповідь, що дослідження стану атмосферного повітря у період дії воєнного стану не проводиться, оскільки воно дороговартісне. Інформація про стан здоров'я населення міста є секретною інформацією і не може бути оприлюдненою, а інформація про діяльність сміттєпереробного заводу є в інтернеті.

Чи мають право громадські активісти звертатись до органів державної влади з подібними зверненнями?

Чи було порушено екологічні права громадян у зазначеній ситуації? Якщо так, то які?

Зробіть правову оцінку дій та повноважень кожної із сторін правовідносин, які виникли в зазначеній ситуації.

Відповідь обґрунтуйте нормами закону.

2. *Питання для підготовки до опитування та дискусії:*

1) Назвіть нормативно-правові засади становлення поняття «екологічні права громадян» в Україні та в світі.

2) Перерахуйте які екологічні права громадян визначені чинним законодавством України?

3) Дайте узагальнене визначення поняття «екологічні права».

4) Як можна класифікувати екологічні права за юридичною силою?

5) Як можна класифікувати екологічні права за формою реалізації?

6) Як можна класифікувати екологічні права за можливістю реалізації?

7) Дайте характеристику права громадян на екологічну інформацію.

8) Дайте характеристику права громадян на об'єднання в громадські природоохоронні формування.

9) Наведіть власні приклади реалізації екологічних прав.

10) Якими нормативно-правовими актами визначаються екологічні обов'язки громадян?

11) Які екологічні обов'язки покладені на громадян законом України?

12) Наведіть власні приклади реалізації екологічних обов'язків..

13) Які функції в екологічних правовідносинах можуть здійснювати юридичні особи?

14) Які вимоги ставляться законом до юридичних осіб як суб'єктів екологічних правовідносин?

15) Які екологічні права виникають у юридичних осіб як суб'єктів екологічних правовідносин?

16) Які екологічні обов'язки виникають у юридичних осіб суб'єктів екологічних правовідносин?

17) Що ви можете сказати про діяльність громадських організацій у галузі охорони навколишнього природного середовища?

18) Яким чином держава гарантує забезпечення екологічних прав громадян?

19) Що являє собою система гарантій екологічних прав громадян?

20) Що таке захист екологічних прав?

21) Яким чином відбувається захист екологічних прав?

22) Які є форми захисту екологічних прав громадян?

23) Назвіть підстави виникнення права на захист екологічних прав громадян.

24) Які існують гарантії захисту екологічних прав громадян?

Практичне заняття №3. Правовий режим використання природних ресурсів та територій.

План

1. Право власності на природні ресурси.
2. Право загального та спеціального природокористування.
3. Правовий режим використання повітря.
4. Правовий режим використання надр.
5. Правовий режим використання вод.
6. Правовий режим використання рослинного та тваринного світу.
7. Правове забезпечення охорони земель залежно від їх цільового призначення.
8. Природно-заповідний фонд як об'єкт правової охорони.

Завдання до теми:

1. Розв'язок ситуативної вправи:

Група осіб виїхала на відпочинок та самовільно обладнала табір у лісовому масиві, що прилягає до водного об'єкта.

По тому двоє друзів пішли рибалити.

Двоє друзів вирішили позбирати гриби та ягоди поблизу.

Один із друзів (Особа_1) вирішив вимити свій автомобіль, на березі річки.

В той же час інспектор з охорони навколишнього природного середовища здійснював рейд лісовими масивами територіальної громади, де відпочивали друзі. У діях компанії інспектор виявив порушення норм екологічного законодавства та склав протокол для притягнення порушників до відповідальності. До протоколу інспектор вписав наступні протизаконні дії компанії:

1) Миття автомобіля в межах прибережної захисної смуги річки.

2) Риболовля у річці.

3) Збирання грибів та ягід у лісі без спеціального дозволу.

4) Розведення вогнища в лісовому масиві в умовах дії пожежної небезпеки.

Друзі оскаржили складений на них протокол інспектора в судовому порядку.

В суді Особа_1. пояснив, що машину він мив спеціальним екологічно безпечним шампунем, а його друзі (Особа_2 та Особа_3) здійснювали рибальство незабороненими способами по одній вудочці на особу. Щодо заборони розведення багаття ніякої інформації в лісі вони не помітили. Збір грибів ягід взагалі, на думку друзів не несе шкоди природі. Окрім того, дії інспектора, на думку друзів перешкоджають реалізації їх екологічних прав.

Чи є в діях друзів порушення правил загального або спеціального природокористування? Якщо так, то які саме?

Чи порушив інспектор екологічні права громадян?

Виконайте правовий аналіз ситуації.

Відповідь обґрунтуйте нормами закону.

2. *Питання для підготовки до опитування та дискусії:*

1) Яким чином в Україні визначається право власності на природні ресурси?

2) Які форми власності визначені законодавством України щодо природних ресурсів?

3) Які природні ресурси України можуть перебувати у приватній власності?

4) Назвіть джерела права, які визначають набуття права на природні ресурси в Україні.

5) Назвіть підстави набуття права власності на природні ресурси в Україні.

6) Як класифікуються об'єкти права власності на природні ресурси залежно від форми власності?

7) Охарактеризуйте зміст права загального природокористування.

8) Охарактеризуйте зміст права спеціального природокористування.

9) Назвіть види загального природокористування.

10) Назвіть види спеціального природокористування.

11) Назвіть суб'єктів права загального природокористування.

12) Назвіть суб'єктів права спеціального природокористування.

13) Що є підставою здійснення права загального природокористування?

14) Що є підставою здійснення права спеціального природокористування?

15) Як класифікуються природні ресурси за своїм значенням?

16) Які природні ресурси мають загальнодержавне значення?

17) Які природні ресурси мають місцеве значення?

18) Які екологічні вимоги встановлює законодавство України щодо використання природних ресурсів?

19) Охарактеризуйте правовий режим використання атмосферного повітря.

20) Охарактеризуйте правовий режим використання надр.

21) Охарактеризуйте правовий режим використання вод.

22) Охарактеризуйте правовий режим використання рослинності.

23) Охарактеризуйте правовий режим використання тваринного світу.

24) Охарактеризуйте правовий режим використання і охорони земельних ресурсів.

Практичне заняття №4. Екологічна безпека: правове забезпечення.

План

1. Поняття, види та правове забезпечення екологічної безпеки.

2. Правове регулювання біологічної, генетичної та харчової безпеки.

3. Правове регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

4. Правове регулювання санітарно-епідеміологічного благополуччя населення.

5. Правове регулювання поведінки з відходами.

6. Зона надзвичайної екологічної ситуації.

Завдання до теми:

1. Ситуативна справа.

В ході екологічної перевірки території, що прилягає до хімічного заводу, було виявлено масштабне всихання лісів. Пошкодження дерев спостерігається на відстані до 20

кілометрів від підприємства. Експерти встановили, що причиною цього явища є забруднення довкілля викидами шкідливих речовин із хімічного заводу.

Державна екологічна інспекція підтвердила порушення підприємством природоохоронного законодавства, зокрема, виявила несправності газоочисних споруд. У зв'язку з цим, органи лісового господарства звернулися до суду з позовом до хімічного заводу, вимагаючи відшкодування збитків та зупинення виробництва до усунення порушень та притягнення винних осіб до відповідальності.

Чи порушено у даному випадку екологічну безпеку?

Який порядок зупинення діяльності підприємств, що негативно впливають на навколишнє середовище?

Дайте правову характеристику ситуації, що склалася.

Відповідь обґрунтуйте нормами закону.

2. *Питання для підготовки до опитування та дискусії:*

1) Що ви розумієте під поняттям «екологічна безпека»?

2) Що є нормативними засадами екологічної безпеки в Україні?

3) Що таке екологічний ризик?

4) Як класифікуються джерела екологічної небезпеки?

5) Які джерела екологічної небезпеки ви можете назвати?

6) Хто є об'єктами екологічної безпеки?

7) Хто є суб'єктами забезпечення екологічної безпеки в Україні?

8) Як можна класифікувати екологічну безпеку за видами екологічних загроз?

9) Які заходи забезпечення екологічної безпеки визначені законодавством України?

10) Охарактеризуйте правове регулювання відносин у сфері поводження з небезпечними хімічними речовинами.

11) Які правові заходи забезпечення екологічної безпеки населення від шкідливого біологічного впливу на

життя і здоров'я людей передбачені законодавством України?

12) Які правові заходи забезпечення екологічної безпеки населення радіоактивного забруднення передбачені законодавством України?

13) Які законодавчі вимоги передбачені законодавством України щодо забезпечення екологічної безпеки при здійсненні наукових досліджень, впровадженні нової техніки та передових технологій?

14) Що таке відходи?

15) Яким чином в Україні здійснюється правове регулювання поводження з побутовими відходами?

16) Що таке надзвичайна екологічна ситуація?

17) На яких нормативно-правових актах базується встановлення зони надзвичайної екологічної ситуації?

Змістовний модуль 2

Практичне заняття №5. Правове забезпечення оцінки впливу на довкілля.

План

1. Зміст і суб'єкти оцінки впливу на довкілля.
2. Планована діяльність, що підлягає оцінці впливу на довкілля.
3. Звіт з оцінки впливу на довкілля.
4. Висновок про оцінку впливу на довкілля та врахування її результатів при здійсненні діяльності.
5. Гласність оцінки впливу на довкілля.

Завдання до теми:

1. Практичний кейс

До органу місцевого самоврядування надійшла колективна скарга від мешканців щодо незаконного використання земельної ділянки місцевим фермером (прихопив ділянку, яка прилягає до наданих йому раніше земель) та використання її для несанкціонованого будівництва

цеху по вирощуванню птиці, що призводить до шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та на здоров'я жителів громади.

У чому полягає незаконність дій фермера?

Чи підлягає оцінці впливу на довкілля зазначений в умові задачі вид діяльності фермерського господарства?

Як має відбуватися процедура ОВД?

Відповідь обґрунтуйте нормами законодавства.

2. *Питання для підготовки до опитування та дискусії:*

1) Які нормативно-правові акти складають правову базу оцінки впливу на довкілля в Україні?

2) Які завдання виконує оцінка впливу на довкілля?

3) Що таке вплив на довкілля?

4) Що таке планована діяльність?

5) Що складає зміст оцінки впливу на довкілля?

6) Які етапи включає процес оцінки впливу на довкілля?

7) Що передбачає етап скоупінгу?

8) Що передбачає етап підготовки звіту з ОВД?

9) Хто відноситься до суб'єктів ОВД?

10) Як класифікується планована діяльність?

11) Назвіть приклади планованої діяльності, яка в обов'язковому порядку підлягає оцінці впливу на довкілля.

12) Які органи публічної влади мають повноваження щодо рецензування звітів з ОВД?

13) Що включає звіт з ОВД?

14) Поясніть зміст поняття «гласність ОВД»?

15) В чому полягають особливості громадського обговорення звіту з ОВД?

16) Які правопорушення можуть фіксуватися у сфері оцінки впливу на довкілля?

17) Які види відповідальності передбачені чинним законодавством України у сфері оцінки впливу на довкілля?

Практичне заняття №6. Контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища.

План

1. Поняття та види екологічного контролю.
2. Державний екологічний контроль.
3. Відомчий та виробничий контроль у сфері охорони довкілля.
4. Громадський екологічний контроль.

Завдання до теми:

Практичний кейс

До органу місцевого самоврядування надійшла колективна скарга від мешканців щодо незаконного використання земельної ділянки місцевим фермером (прихопив ділянку, яка прилягає до наданих йому раніше земель) та використання її для несанціонованого будівництва цеху по вирощуванню птиці, що призводить до шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та на здоров'я жителів громади.

Який орган (органи) державного контролю мають повноваження здійснювати перевірки в даній ситуації?

Який вид перевірки має бути здійснений при цьому?

Які документи складаються при проведенні перевірки у випадку виявлення порушення екологічного законодавства?

2. Питання для підготовки до опитування та дискусії:

1) Поясніть як ви розумієте зміст контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища?

2) Які завдання контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища?

3) Які органи публічної влади мають повноваження щодо здійснення контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища?

4) Охарактеризуйте зміст планових заходів зі здійснення державного нагляду (контролю) з охорони навколишнього природного середовища.

5) Охарактеризуйте зміст позапланових заходів зі здійснення державного нагляду (контролю) з охорони навколишнього природного середовища.

6) Які строки здійснення планових заходів зі здійснення державного нагляду (контролю) з охорони навколишнього природного середовища?

7) Які строки здійснення позапланових заходів зі здійснення державного нагляду (контролю) з охорони навколишнього природного середовища?

8) Назвіть розпорядчі документи органів державного нагляду (контролю) з охорони навколишнього природного середовища.

9) Які документи укладаються за результатами державного нагляду (контролю) з охорони навколишнього природного середовища?

10) У чому полягає зміст громадського контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища?

11) Які функції громадських інспекторів з охорони довкілля?

12) Які права мають громадські інспектори з охорони довкілля?

13) Які обов'язки мають громадські інспектори з охорони довкілля?

Практичне заняття №7. Екологічні правопорушення. Юридична відповідальність.

План

1. Поняття та склад екологічного правопорушення.
2. Дисциплінарна відповідальність за екологічні правопорушення.
3. Цивільна відповідальність за екологічні правопорушення.
4. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення.
5. Кримінальна відповідальність за екологічні

правопорушення та екологічні злочини.

Завдання до теми:

1. Практичне завдання 1:

Встановіть вид юридичної відповідальності за екологічне правопорушення відповідно до індивідуального завдання. Вкажіть норму закону.

Наприклад: Спалювання залишків рослинності на території населених пунктів без дотримання порядку, встановленого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища передбачає застосування *адміністративної* відповідальності *на підставі статті 77 Кодексу України Про адміністративні правопорушення*

2. Практичний кейс:

Визначте наявність та склад екологічного правопорушення, вид відповідальності та її розмір у наступному випадку:

Фізична особа-підприємець Соколов Д. з метою вирощування рапсу на умовах оренди використовував 25 га земель сільськогосподарського призначення у Прилуцькому районі Чернігівської області.

По завершенні строку оренди землі з'ясувалось, що вміст корисних речовин у ґрунті земельної ділянки значно зменшився, через що її родючість знизилась в 4 рази. За висновком Державної екологічної інспекції в Чернігівській області (далі – Інспекції) причиною вказаної ситуації стало порушення Соколовим Д. технології вирощування рапсу як культури, яка значно виснажує ґрунти.

Рішення обґрунтуйте нормами закону.

3. Питання для самоконтролю:

1) Які нормативно-правові акти складають правову базу застосування відповідальності за екологічні правопорушення?

2) Що вважається екологічним правопорушенням?

- 3) Що є підставами юридичної відповідальності за екологічні правопорушення?
- 4) Назвіть приклади екологічних правопорушень.
- 5) Які правопорушення можуть виникати у сфері реалізації екологічних прав та свобод громадян?
- 6) Які правопорушення можуть виникати у зв'язку із порушенням норм екологічної безпеки та невжиття заходів щодо попередження негативного впливу на довкілля ?
- 7) Які правопорушення можуть виникати у зв'язку із порушенням порядку здійснення природокористування?
- 8) Які правопорушення можуть виникати у сфері екологічного управління?
- 9) Які правопорушення можуть виникати у сфері здійснення окремих видів діяльності, що впливає на довкілля?
- 10) Які правопорушення можуть виникати у сфері порушення законодавства про особливо цінні території та об'єкти?
- 11) Який склад має екологічне правопорушення?
- 12) Як можна класифікувати екологічні правопорушення?
- 13) Якими функціями володіє юридична відповідальність за екологічні правопорушення?
- 14) Які види відповідальності передбачені законодавством України за екологічні правопорушення?
- 15) Які злочини проти довкілля визначені кримінальним законодавством України?
- 16) Назвіть ознаки злочинів проти довкілля.

3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота з дисципліни «Екологічне право» передбачена навчальним планом спеціальності 081 «Право» в обсязі 58 годин для денної форми навчання та 74 години для заочної форми.

Самостійна робота студента – це активний процес засвоєння знань, який відбувається поза межами аудиторії. Вона передбачає самостійне вивчення літератури, проведення досліджень та вирішення завдань. Такий вид роботи сприяє розвитку творчого потенціалу, формуванню навичок самоорганізації та прийняття рішень, а також удосконаленню вміння працювати з інформацією.

Формами самостійної роботи студентів є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення по темах навчальної дисципліни;

- підготовка до практичних занять, виконання завдань по темах практичних занять;

- підготовка відповідей на питання для самопідготовки;

- робота в інформаційних мережах;

- вибір теми, складання плану та написання індивідуальної роботи, реферату, наукових тез, статей;

- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування та обговорення доповідей, перевірки письмових відповідей, поточного модульного контролю знань, та підсумкового оцінювання успішності студентів.

4. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання з навчальної дисципліни «Екологічне право» передбачене силабусом навчальної дисципліни.

Метою індивідуального науково-дослідного завдання є формування у здобувачів освіти вміння опрацьовувати нормативно-правові та наукові джерела, систематизувати та узагальнювати інформацію, формулювати науково обгрунтовані висновки.

Індивідуальне науково-дослідне завдання з навчальної дисципліни «Екологічне право» спрямоване на формування у здобувачів освіти таких компетентностей як здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології, здатність аналізувати правові проблеми та обгрунтовувати правові позиції, здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення, а також досягнення таких програмних результатів: проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему, застосовувати у професійній діяльності нормативно-правову базу захисту навколишнього середовища.

Індивідуальне науково-дослідне завдання виконується на одну із запропонованих викладачем тем, або обирає власну тему за погодженням із викладачем. Форма індивідуального завдання обирається здобувачами за їх бажанням (наукова стаття, тези, реферат).

Індивідуальне науково-дослідне завдання проходить перевірку на плагіат.

Залежно від результатів перевірки, з урахуванням критеріїв оцінювання практичних завдань, визначається оцінка за виконане завдання, а також встановлюється можливість оприлюднення отриманих наукових результатів

(наукова стаття рекомендується до друку в Студентському науковому віснику НУВГП або в іншому науковому виданні за бажанням студентів; наукові тези рекомендуються до участі в Науково-практичній конференції ННП та друку у збірнику тез).

Орієнтовний перелік тем для індивідуального науково-дослідного завдання:

1. Правова характеристика Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та реалізація його механізмів в Україні.
2. Загальновизнані принципи міжнародного права та міжнародних угод у галузі охорони довкілля.
3. Концепція сталого розвитку як підґрунтя раціонального водокористування, охорони та відновлення водних об'єктів.
4. Акти міжнародного права щодо охорони довкілля.
5. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату: роль та значення для регулювання відносин у галузі охорони атмосферного повітря.
6. Екологічне право Європейської спільноти.
7. Поняття та зміст правової охорони вод.
8. Міжнародні зобов'язання України щодо охорони атмосферного повітря та стан їх виконання.
9. Особливості забудови площ залягання корисних копалин загальнодержавного значення.
10. Розвиток законодавства про рослинний світ.
11. Міжнародні організації та правове значення їх нормативних актів щодо охорони довкілля в Україні та в світі.
12. Правовий режим екологічної мережі та її особливості.
14. Актуальні проблеми правової охорони лісів в Україні.
15. Віденська конвенція про охорону озонового шару: роль та значення для регулювання відносин у галузі охорони атмосферного повітря.
16. Міжнародні проблеми правової охорони довкілля.

17. Поняття та зміст правової охорони лісів.
18. Міжнародно-правове попередження транскордонного забруднення на великі відстані.
19. Правовий статус об'єктів тваринного світу.
20. Правове регулювання полювання.
21. Особливості міжнародної торгівлі об'єктами тваринного світу, що перебувають під загрозою зникнення.
22. Правове регулювання захисту тварин від жорстокого поводження.
23. Актуальні проблеми охорони атмосферного повітря.
24. Участь громадськості у процесі охорони атмосферного повітря: сучасний стан та проблеми реалізації.
25. Проблеми державного управління у сфері водокористування.
26. Актуальні проблеми правової охорони вод в Україні.
27. Правові проблеми сучасного лісового законодавства.
28. Монреальський протокол про зняття з виробництва хімічних речовин, що руйнують озоновий шар, та його правове значення.
29. Контроль за використанням та охороною водних об'єктів.
31. Роль правоохоронних органів у забезпеченні охорони довкілля.
32. Характеристика та система лісового законодавства.
33. Характеристика та завдання водного законодавства.
34. Правові проблеми сучасного водного законодавства.
35. Правові питання власності на водні об'єкти.
36. Правові засади фіксації екологічних злочинів в умовах збройного конфлікту.
37. Екоцид – як екологічний злочин.
38. Характеристика діяльності екологічної прокуратури.
39. Судова практика захисту порушених екологічних прав громадян.
40. Реалізація права особи на екологічну інформацію.

5. Рекомендована література

Базова

1. Краснова М.В., Краснова Ю.А. Екологічне право України. Спеціальна та Особлива частини: підручник. Київ: НУБіП України. 2023. 278 с.
2. Екологічне право : підручник / [А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, А. К. Соколова та ін.] ; за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2021. 552 с.
3. Екологічне право України. Загальна частина : підручник / М. В. Краснова, Ю. А. Краснова. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2021. – 190 с.
4. Екологічне право у схемах та визначеннях : навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. К. Р. Резворович. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 188 с.
5. Екологічне право України: курс лекцій. / За редакцією доктора юридичних наук, професора кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ ОЮА Каракаша І.І. Одеса: 2020. 321 с.

Допоміжна

1. Правові аспекти доступу до екологічної інформації в Україні в умовах воєнного стану. Київський часопис права. № 1. 2023. С. 136 – 141.
2. Дейнега М.А. Концепції взаємовідносин людини і природи як основа формування та розвитку природоресурсного законодавства. Право і суспільство. №1. 2023. С. 148-154.
3. Сірант М.М. Особливості адміністративно-правових гарантій реалізації права на сприятливе навколишнє природне середовище. Правові новели, №10, 2020. Т.2 С. 77-84.
4. Швець О.М. Проблеми реалізації екологічних прав громадян в Україні. Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро,

6-7 березня 2020). С. 75 – 79.

5. Швець О.М., Пасічнюк В.Б. Особливості застосування дисциплінарної відповідальності за екологічні правопорушення. Аналітичне та порівняльне правознавство. Електронний науковий фаховий журнал. 2022. №5. С. 196-200.

URL: http://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/12/APP_05_2022_Last-1.pdf

6. Інформаційні ресурси

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 № 132/94-ВР. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>.

3. Земельний кодекс України: Закон України від 25.01.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 № 3852-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>

5. Водний кодекс України : Закон України від 06.06.1995 № 213/95-ВР URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

7. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

8. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 №435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
9. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 21.04.2011 № 3268-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
10. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 №2697-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.
11. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23.05.2017 №2059-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>
12. Гірничий закон України: Закон України від 06.10.1999 № 1127-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14#Text>.
13. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>.
14. Про охорону земель : Закон України від 19.06.2003 № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
15. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16.10.1992 № 2707-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text/>
16. Про рослинний світ : Закон України від 09.04.1999 № 591-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text/>
17. Про тваринний світ : Закон України від 13.12.2001 № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>.
18. Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22.02.2000 № 1478-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text>.

19. Про управління відходами : Закон України від 20.06.2022 №2320-IX URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#n802>.
20. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
21. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 № 2245-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
22. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text>
23. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
24. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
25. Про інформацію : Закон України від 2.10.1992 №2657-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
26. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 №776/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
27. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 №1697-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
28. Про основи містобудування : Закон України від 16.11.1992 №2780-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>.
29. Про архітектурну діяльність : Закон України від 20.05.1999 №687-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text>

30. Про Генеральну схему планування території України : Закон України від 07.02.2002 №3059-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text>.
31. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 06.09.2005 № 2807-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15#Text>.
32. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 №3038-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.
33. Про землеустрій : Закон України від 22.05.2003 № 858-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>.
34. Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 №989 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2017-%D0%BF#Text>.
35. Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 №1026 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-%D0%BF#Text>.
36. Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 №1026 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-%D0%BF#Text>.
37. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-%D0%BF#Text>.
38. Основні напрями державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.03.1998 №188/98-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80#Text>

39. Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.08.1992 № 459 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-94-%D0%BF#Text>.
40. Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 № 827 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-92-%D0%BF>
41. Про стратегію національної безпеки України : Указ Президента України від 14.09.2020 №392/2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0005525-20#Text>.
42. Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 №173 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-96#Text>.
43. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання : Закон України від 14.01.1998 №15/98-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
44. Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України: наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10 квітня 2006 року № 105 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text>
45. <https://www.kmu.gov.ua/> - Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
46. <https://www.ecoleague.net/diialnist/spivpratsia/hromadski-orhanizatsii> - сайт Всеукраїнської екологічної ліги.